

Spis treści

Wprowadzenie	9
1. Koncepcja kondycji mniejszościowej – wyjaśnienie struktury	15
1.1. Sytuacja mniejszości kształtująca kondycję	15
1.1.1. Rodzaje uwarunkowań	16
1.1.2. Grupy pokrewnych uwarunkowań	17
1.2. Kategoria centralna – <i>kondycja mniejszościowa</i>	19
1.2.1. Cechy kondycji	19
1.2.2. Podstawowe areny świata społecznego (na podstawie wywiadów na Słowacji i w Rumunii)	20
1.2.3. Podstawowe areny świata społecznego (na podstawie wywiadów na Węgrzech)	26
1.2.4. Różnice w postrzeganiu kondycji między respondentami ze wspólnot mniejszościowych i z państwa-ojczyzny. Propozycje obiektów granicznych	28
1.3. Strategie	30
2. Koncepcja kondycji mniejszościowej – prezentacja	34
2.1. Cechy kondycji i strategie uwarunkowane uniwersalną sytuacją mniejszości	34
2.1.1. Perspektywa liderów ze Słowacji	34
Doświadczenie statusu „Innego”	34
Świadomość konfliktogenności kwestii mniejszościowej	37
Wrażliwość na potrzeby kulturowe	39
Dyskomfort z powodu nieużyteczności kompetencji w kulturze mniejszościowej	41
2.1.2. Perspektywa liderów z Rumunii	43
Doświadczenia statusu „Innego”	43
Świadomość konfliktogenności kwestii mniejszościowej	46
Wrażliwość na potrzeby kulturowe	47
Dyskomfort z powodu nieużyteczności kompetencji w kulturze mniejszościowej	49
2.1.3. Perspektywa liderów z Węgier	52
Zamknięcie na kontakt międzykulturowy	52
Wiara w skuteczność „narodowego wychowania”	54
Obecność komponentu narodowości w innych warstwach tożsamości	56
Emocjonalne podejście do kwestii tożsamości narodowej	58

2.2. Cechy kondycji i strategii uwarunkowane liczebnością mniejszości	63
2.2.1. Perspektywa liderów ze Słowacji	63
Wizja zanikającej kultury	63
Poczucie nieatrakcyjności kultury mniejszościowej	64
Ograniczenie swobody działania	65
Mentalność ludzi systemu jednopartyjnego	67
Świadomość pozostawiania ofiarą działań proasymilacyjnych	68
2.2.2. Perspektywa liderów z Rumunii	69
Wizja zanikającej kultury	69
Poczucie nieatrakcyjności kultury mniejszościowej	71
Ograniczenie swobody działania	72
Mentalność ludzi systemu jednopartyjnego	73
Świadomość pozostawiania ofiarą działań proasymilacyjnych	74
2.2.3. Perspektywa liderów z Węgier – brak odniesień	75
2.3. Cechy kondycji mniejszościowej uwarunkowane relacjami w państwie zamieszkania	78
2.3.1. Perspektywa liderów ze Słowacji	78
Świadomość akulturacji i związanego z nią ryzyka	78
Brak poczucia sprawczości	80
Bezsilność wobec systemu	84
Świadomość posiadania „etykiety nacjonalisty”	87
2.3.2. Perspektywa liderów z Rumunii	89
Świadomość akulturacji i związanego z nią ryzyka	89
Brak poczucia sprawczości	91
Bezsilność wobec systemu	93
Świadomość posiadania „etykiety nacjonalisty”	95
2.3.3. Perspektywa liderów z Węgier	97
Odrzucenie „obiektów granicznych” między mniejszością i większością narodową	97
Jednostronność w ocenie sytuacji	99
2.4. Cechy kondycji mniejszościowej uwarunkowane relacjami z krajem-ojczyzną	104
2.4.1. Perspektywa liderów ze Słowacji	104
Wyczuwana bezradność	104
Dystans towarzyski do Węgrów z Węgier	106
Brak poczucia kreowania własnej kultury	108
Dystans względem polityków z Węgier	112
Poczucie odrzucenia, utrata iluzji „braterstwa ponad granicami”	114
2.4.2. Perspektywa liderów z Rumunii	116
Wyczuwana bezradność	116
Dystans towarzyski do Węgrów z Węgier	117

Brak poczucia kreowania własnej kultury	119
Dystans względem polityków z Węgier	122
Poczucie odrzucenia, utrata iluzji „braterstwa ponad granicami”	124
4.2.3. Perspektywa liderów z Węgier	126
Potrzeba kontaktu z „krajem-ojczyzną”	126
Akceptacja statusu strony przyjmującej pomoc	129
„Odczucie mniejszości” względem Węgrów z Węgier	131
2.5. Cechy kondycji i strategie uwarunkowane historycznie	137
2.5.1. Perspektywa liderów ze Słowacji	137
Niechęć do zmian w kanonie	137
Skłonność do segregacji	139
Potrzeba odrębności względem Węgrów z Węgier	141
2.5.2. Perspektywa liderów z Rumunii	142
Niechęć do zmian w kanonie	142
Skłonność do segregacji	144
Potrzeba odrębności względem Węgrów z Węgier	146
2.5.3. Perspektywa liderów z Węgier	147
Niepokój z powodu historycznych „białych plam”	147
Brak odwagi do praktykowania własnej kultury	149
„Bagaż obciążeń mniejszości narodowej”	150
2.6. Cechy kondycji uwarunkowane zasobami mniejszości	156
2.6.1. Perspektywa liderów ze Słowacji	156
Przekonanie o niskim prestiżu wspólnoty	156
Tendencja do zaniedbywania integracji ze społeczeństwem kultury dominującej	158
2.6.2. Perspektywa liderów z Rumunii	160
Przekonanie o niskim prestiżu wspólnoty	160
Tendencja do zaniedbywania integracji ze społeczeństwem kultury dominującej	163
2.6.3. Perspektywa liderów z Węgier	164
Świadomość braku reprezentacji	164
Nieświadomość korzyści odnoszonych przez państwo-ojczyznę	166
Tendencja do tworzenia teorii spiskowych	168
2.7. Cechy kondycji i strategie uwarunkowane częstotliwością spotykania „swoich”	174
2.7.1. Perspektywa liderów ze Słowacji	174
Stopniowalna tendencja do dyskryminacji członków większości narodowej	174
Zróznicowanie grup odniesienia w obrębie mniejszości	175
Niezrozumienie między regionami	176
2.7.2. Perspektywa liderów z Rumunii	178
Stopniowalna tendencja do dyskryminacji członków większości narodowej	178
Zróznicowanie grup odniesienia w obrębie mniejszości	181
Niezrozumienie między regionami	182

2.7.3. Perspektywa liderów z Węgier	183
Niespójność oczekiwań w ramach wspólnoty mniejszościowej, napięcia	183
Stopniowalna tendencja do dyskryminacji członków większości narodowej	185
Zróżnicowanie kryteriów węgierskości	186
Zakończenie	191
Nota metodologiczna	196
Badane NGO – podstawowe informacje	209
Rumunia	209
Węgry	211
Bibliografia	213
Scenariusz wywiadu	221